

Esperanto-udtryk

Indhold

Grammatisk overblik
Sprogspørgsmål

2
17

Flersproget hjemmeside til at blive informeret om Esperanto og til at lære det.

Gramatiko

Indledning

Her præsenteres et **overblik** over Esperantos grammatik, som behøves til grundlæggende kommunikation. Forklaringerne kommer til syne på hjælpesproget. Ord og sætninger, som er røde og understregede, har en billedforklaring, som kommer til syne, når man holder musen over dem.

I slutningen af hver enhed er der links til øvelser, for at lette eller give større forståelse af korrekt grammatik.

Efter hele overblikket findes en omfattende test i kendskab til den præsenterede grammatik.

Hvis du allerede kan Esperanto, anbefaler vi, at du bruger Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko af Berilo Wennergren. Han har også skrevet grundlaget til denne grammatiske præsentation.

Udtale

Man skriver og udtaler Esperanto helt regelmæssigt/fonetisk. Ethvert bogstav udtales altid på den samme måde.

Alfabetet

A B C Ĉ D E F G Ĝ H Ĥ I J Ĵ K L M N O P R S Ŝ T U Ŭ V Z

Vokaler

Bogstav	Lydforklaring	Ordeksempel
A	som a i farve	ami - elske
E	som e i vende	egala - ens
I	som i i hvide	infano - barn
O	som o i onde	oro - guld
U	som u i gule	urbo - by

Konsonater

Bogstav	Lydforklaring	Ordeksempel
B	som på dansk	bela - smuk
C	som på dansk ts, fx skitse	celo - mål
Ĉ	som på dansk tsj og tj, fx rutsje og tjære	ĉokolado - chokolade
D	som på dansk	doni - give
F	som på dansk	facila - let
G	som på dansk	granda - stor
Ĝ	som blødt g, fx gin og genteman.	ĝui - nyde

H	som på dansk	horo - time
Ĥ	som tysk ch i ach	ĥoro - kor
J	som på dansk	juna - ung
Ĵ	som fransk j i journal	ĵurnalo - avis
K	som på dansk	kafo - kaffe
L	som på dansk	lando - land
M	som på dansk	maro - hav
N	som på dansk	nokto - nat
P	som på dansk	paco - fred
R	rullende med for- eller bagtunge	Rapida - hurtig
S	som på dansk	salti - hoppe
Ŝ	som på dansk sj, fx sjæl	ŝipo - skib
T	som på dansk	tago - dag
Ŭ	Australien, Europa, Poul	aŭto - bil
V	som på dansk	vivo - liv
Z	som når en bi summer	zebro - zebro

Betoningen

Betoningen er altid på næstsidste vokal i ordet:
vojo, **kantado**, **apud**, **historio**, **aŭdi**, **ilia**,

Diftonger

De(n/t) samme lyd/bogstav 'ux' er kun brugt lige efter 'a', 'e' eller 'o'. Med a/e/o og ledsagene konsonanter, former den en stavelse. Pas på udtaleforskellen i det følgende eksempel:
aŭto - bil, **auto** - ikke-eksisterende ord

Ordklasser

Størstedelen af ordene på Esperanto har definerede endelser:

Navneord	Tillægsord	Udsagnsord*	Biord**
-O	-A	-I	-E
domo - hus	granda - stor	vidi - at se	rapide - hurtigt
knabo - dreng	juna - ung	kuri - at løbe	buŝe - mundligt
muziko - musik	ruĝa - rød	esti - at være	hejme - hjemme
skribo - skrift	skriba - skriftlig	skribi - at skrive	skribe - skriftligt

*Foruden grundformen (-i), har udsagnsordene fem tidsformer. Du kan læse om det det under **udsagnsformer**

Nogle biord har ikke endelsen -e. Du kan læse mere om det under **biord

Bestemt artikel

La

"La" er den bestemte artikel og dens form ændres aldrig. "La" kan bedst sammenlignes med "the" på

engelsk, men på dansk sætter vi artiklen i forlængelse af ordet f.eks. dreng-en og hus-et.

la hundo - hunden

la domo - huset

la knabo - drengen

la tablo - bordet

Ubestemt artikel eksisterer ikke.

hundo - en hund, en eller anden hund

domo - et hus, et eller andet hus

Flertal

Med endelsen **-j** laver man flertalsformen.

bela hundo - smuk hund

belaj hundoj - smukke hunde

la knaboj estas junaj - drengende er unge

Genstandsled

Genstandsled viser det, som direkte bliver ramt af handlingen. F.eks.: i sætningen "Drengen skriver et brev". Her kan man spørge sig selv: "Hvad sker der? Der er en som skriver". **Hvem skriver?** - Drengen skriver. Altså er "drengen" **grundled**, den handlende. **Hvad skriver drengen?** - Drengen skriver et brev. Altså er "brev" **genstandsled**, det som direkte rammes af handlingen.

La knabo vidas la hundon. - drengen ser hunden

La hundo vidas la knabon. - hunden ser drengen

Man sætter også **-n** til sidst i tillægsord, når de beskriver navneord, der er genstandsled.

La knabo havas belan hundon. - drengen har en smuk hund

Man sætter **-n** efter flertalsendelsen **-j**.

La hundo vidas la belajn katojn. - hunden ser de smukke katte

Sammenligning

Pli - mere, **plej** - mest.

granda - stor

pli granda - større

plej granda - størst

Det er også muligt sammenligne biord med **pli** og **plej**.

rapide - hurtig

pli rapide - hurtigere

plej rapide - hurtigst

Ordet man bruger til sammenligning er **ol**.

La tablo estas pli granda **ol** la seĝo. - Bordet er større end stolen

Det er også muligt at lave en 'omvendt' sammenligning med **malpli** - mindre og **malplej** - midst.

malpli granda - mindre

malplej granda - midst

Du kan læse en forklaring på 'mal-' under **affikser**

Besiddelse

Man udtrykker besiddelse med **de**.

La hundo **de** la knabo. - drengens hund

La pordoj **de** la domo. - husets døre

Man kan også udtrykke besiddelse ved hjælp af **ejestedord** og **nogle korrelativer**

mia hundo - min hund

ies hundo - en eller andens hund

Stedord

Når et personligt stedord er genstandsled får det endelsen **-n**

Mi amas **vin**. - jeg elsker dig

Ili vidas **ĝin**. - de ser den

Ejestedordene kan både have flertalsendelsen **-j** og genstandsendelsen **-n**.

Ŝi amas mian **fraton**. - hun elsker min bror

Mi vidas **viajn domojn**. - jeg ser dine huse

Si

Si er et reflektivt stedord brugt med **sxi, li, gxi, ili, oni** eller ord som er mulige at udskifte med disse, f.eks. for at vise en handling til sig selv, og ikke til en eller anden. Man bruger det ALDRIG med **mi, vi** eller **ni** til se vise en reflektiv handling.

Mi **pensas pri mi**. - jeg tænker på mig

Vi **pensas pri vi**. - du tænker på dig

Li **pensas pri li**. - han tænker på ham

Li **pensas pri si**. - han tænker på sig

Oni

Oni er et ikke defineret stedord brugt når man taler om en eller anden person, mange eller nogle udefinerede personer, en person hvis identitet man ikke vil afsløre og lignende **Oni** er normalt i ental, men kan også forekomme i flertal. **Oni** viser ikke køn.

Oni **pensas pri si mem**. - Man tænker på sig selv.

Udsagnsformer

-I navnemåde
infinitiv

esti - at være
skribi - at skrive

-AS nutid
præsens

estas - er
skribas - skriver

-IS datid
præteritum

estis - var
skribis - skrev

-OS fremtid
fremtid

estos - vil være
skribos - vil skrive

-US betinget måde
konditionalis

estus - ville være
skribus - ville skrive

-U bydemåde
volitiv

estu silenta - vær stille
skribu - vil skrive

Komplekse udsagnskonstruktioner

Komplekse udsagns-konstruktioner består af et hovedudsagnsord og et andet udsagnsord, som altid er i navnemåde. Sædvanligvis er sådanne komplekse udsagns-konstruktioner brugt med udsagnsordene **povi**, **devi** og **voli**.

Mi volas mangi - Jeg vil spise.

Mi ne povis veni - Jeg kunne ikke komme.

Mi devos labori - Jeg vil skulle arbejde.

Biord

Biord er ord som angiver måde, sted, tid eller mængde, eksempel:

ankoraŭ - endnu

hodiaŭ - i dag

almenaŭ - i det mindste

hieraŭ - i går

apenaŭ - næppe

nun - nu

baldaŭ - snart

nur - kun

preskaŭ - næsten

plu - mere, videre, yderligere

eĉ - endog

tre - meget

jam - allerede

tro - for (meget)

jen - her er

tuj - straks

ĵus - netop

for - borte

morgaŭ - i morgen

Det er også muligt at danne biord af andre ord ved at bruge endelsen **-e**. Betydningen af grundordet bestemmer om det bliver et måde-, sted-, tids- eller mængde-biord.

rapida - hurtig **rapide** - hurtigt (beskriver måden)

skribi - skrive **skribe** - skriftlig (beskriver måden)

hejmo - hjem **hejme** - hjemme (beskriver stedet)

nokto - nat **nokte** - om natten (beskriver tidspunktet)

multaj - mange **multe** - meget (beskriver mængden)

Forholdsord

Forholdsord

	Oversættelse
al	til
anstataŭ	i stedet for
antaŭ	foran, før, inden
apud	ved siden af
ĉe	ved, hos
ĉirkaŭ	om, omkring
da	Brug af da
de	af, fra
ekster	udenfor
el	ud af, af
en	i, ind i
ĝis	indtil, til
inter	i mellem
je	Brug af je
kontraŭ	imod
krom	foruden
kun	med
laŭ	ad, efter, i følge
malgraŭ	trods, til trods
per	med, ved hjælp af
por	for, til
po	pr., hver
post	efter

Eksempel

Mi iras al vi. - Jeg går til dig.
Mi iras anstataŭ vi. - Jeg går i stedet for dig.
Mi iras antaŭ vi. - Jeg går før dig.
Mi iras apud vi. - Jeg går ved siden af dig.
Mi sidas ĉe komputilo. - Jeg sidder ved computeren.
Mi iras ĉirkaŭ vi - Jeg går rundt om dig.
Ni havis multe da gastoj. - Vi har mange gæster.
Mi iras de la domo - Jeg går fra huset.
Mi iras ekster la domo. - Jeg går udenfor huset.
Mi iras el la domo. - Jeg går ud af huset.
Mi iras en la domo - Jeg går i huset.
Mi iras ĝis la domo - Jeg går (ind)til (jeg når) huset.
Mi iras inter la domoj. - Jeg går i mellem husene.
Li kredas je Dio. -
Mi iras kontraŭ via volo. - Jeg går imod din vilje.
Ciuj krom mi iris. - Alle foruden jeg.
Mi iras kun vi. - Jeg går med dig.
Mi iras laŭ la vojo. - Jeg går ad vejen.
Mi iras malgraŭ la pluvo.- Jeg går trods regnen.
Mi vojagas per trajno.- Jeg rejser med tog.
Mi eniras por mangi- Jeg går ind for af spise.
Po du euroj por persono.- To euro pr. person.
Mi iras post vi. - Jeg går efter dig.

preter	forbi	Mi iras preter vi. - Jeg går forbi dig.
pri	om, angående, vedrørende, i	Mi pensas pri vi. - Jeg tænker på dig.
pro	på grund af	Mi eniras pro la pluvo. - Jeg går ind pga. regnen.
sen	uden	Mi iras sen vi. - Jeg går uden dig.
sub	under	Mi iras sub la domo. - Jeg går under huset.
super	over	Mi estas super vi. - Jeg er over dig.
sur	på	Mi estas sur la domo. - Jeg går på huset.
tra	gennem	Mi iras tra la domo. - Jeg går gennem huset.
trans	over	Mi iras trans la strato. - Jeg går over gaden.

Brug af de

De bliver brugt på forskellige måder, til at udtrykke forskellige ting, som f.eks. vækfra-bevægelse, ophav, årsag, tid eller egenskab (henholdsvis):

Mi venas **de** la urbo. - Jeg kommer fra byen.

Mi ricevis kison **de** vi. - Jeg fik et kys af dig.

Mi ridas **de** ĝojo. - Jeg ler af glæde.

De nun mi amas vin. - Fra nu af elsker jeg dig.

Glaso **de** biero. - Et glas øl

Brug af da

Da bliver brugt mellem et mængdeord, målord og tingen hvis mål man udtrykker.

kilogramo **da** rizo - et kilo ris

du litroj **da** lakto - to liter mælk

glaso **da** biero -

Brug af je

Når ingen andre forholdsord er passende, kan man bruge det ubestemte forholdsord je.

Li kredas **je** Dio. - han tror på gud

Man bruger sædvanligvis je er i tidsudtryk:

je la tria horo - klokken tre (ved den tredje time)

Endelsen -n i stedet for et forholdsord

I stedet for et forholdsord kan man bruge endelsen -n til at udtrykke tid eller mængde.

En la 22-a de junio mi venos. - La 22-**an** de junio mi venos. - Jeg vil komme den 22 juni.

Mi estas **je** 20-metra distanco de vi - Mi estas 20 metro**jn** for de vi. - Jeg er 20 meter væk fra dig.

Retning med -n

Efter forholdsord bruger man normalt grundformen uden -n.

pri la knabo - om pigen

en la domoj - i husene
al la urbo - til byen

Men efter forholdsord som beskriver et sted, kan man bruge **-n** til at udtrykke bevægelsen til dette sted.

Hundo saltas sur la tablo. - En hund hopper oppe på bordet.

Hundo saltas sur la tabl**on**. - En hund hopper op på bordet.

Mi iras en la domo. - Jeg går i huset.

Mi iras en la dom**on**. - Jeg går ind i huset.

Ligeledes efter biord som beskriver et sted.

hejme - hjemme hej**men** - hjemad

urbe - i byen urb**en** - til byen

kie - hvor k**ien** - hvorhen

tie - dér t**ien** - derhen

Tal

Grundlæggende tal

0 - nul

1 - unu

2 - du

3 - tri

4 - kvar

5 - kvin

6 - ses

7 - sep

8 - ok

9 - naŭ

10 - dek

100 - cent

1000 - mil

Andre tal kan laves ved sammensætning af de grundlæggende tal.

11 - dek unu

12 - dek du

20 - dudek

25 - dudek kvin

237 - ducent tridek sep

1983 - mil naŭcent okdec tri

2002 - du mil du

Tiere og hundrede sættes sammen til et ord:

dudek, tridek, ducent, tricent

Alt andet skal udtales og skrives som særskilte ord, også tusinder:

dek unu, dek du, du mil

De grundlæggende tal bøjes ikke.

Mi vidas tri domoj**n**. - jeg ser tre huse

Ordenstal laves med endelsen **-a**. De bøjes som tillægsord.

unua - første

dua - anden

deka - tiende

okdek naŭa - 89. (når det drejer sig om et tal bestående af flere ord, kan man både skrive det med og uden bindestreg)

Mi skribas la unuan leter**on**. - jeg skriver det første brev

Spørgsmål

Alle spørgsmål indeholder et spørgeord, f.eks.: **kio** - hvad, **kiel** - hvorledes, **kiam** - hvornår

Kio estas tio? - Hvad er det?

Kiel vi fartas? - Hvordan har du det?

Kiam vi venos? - Hvornår kommer du?

Ĉu

Til ja/nej-svar skal man bruge spørgeordet **cxu**.

Ŝi estas knabino. - hun er en pige.

Ĉu ŝi estas knabino? - er hun en pige?

Ĉu la knabino estas juna? - er pigen ung?

Jes, ŝi estas juna. - ja, hun er ung.

Nægtelse

Ne - nej, ikke

Mi ne estas juna. - jeg er ikke ung

Ne, mi ne volas. - nej, jeg vil ikke

Man placerer **ne** foran det ord der bliver nægtet. Normalt før verber, men også foran andre ord.

Mi manĝas ne pomon, sed piron. - jeg spiser ikke et æble, men en pære

For at nægte kan man bruge korrelative NENI-ord.*

Mi komprenas nenion. - Jeg forstår ingenting.

Mi neniam estis tie. - Jeg har andrig været dér.

NENI-ord nægter altid hele sætningen. Dobbelt nægtning kan gøre sætningen positiv.

Mi ne faras nenion. - Jeg laver ikke ingenting.

Mi ne povas ne veni. - Jeg kan ikke lade være med at komme.

Efter et andet nægtende ord bliver der nogen gange brugt bindeordet **nek**, som betyder "**ej heller**".

Mi ne vidis lin, nek lian patron. - Jeg så ham ikke, ej heller hans far.

Neniu leciono nek prelego plaĉis al ŝi. - Ingen lektion ej heller foredrag behagede hende.

Dobbelt **nek** betyder "**hverken ... eller**".

Mi vidis nek lin, nek lian patron. - Jeg så hverken ham, eller hans far.

Mi ŝatas nek drinki nek fumi. - Jeg kan hverken lide at drikke eller ryge.

* Du kan læse om flere NENI-ord under **korrelativer**

Tillægsmåder

Aktive tillægsmåder

-ant-
-int-
-ont-

Passive tillægsmåder

-at-
-it-
-ot-

sker nu
skete
vil ske

Sammenlign med **-as** nutid, **-is** datid, og **-os** fremtid.

Aktive tillægsmåder

De aktive tillægsmåder udtrykker en egenskab fra den, som udfører handlingen:

skribanta - en skrivende
skribinta - en der har skrevet
skribonta - en der vil skrive
skribanta knabo - en skrivende dreng
skribinta knabo - en dreng der har skrevet

Mi estis skribanta. - Jeg var skrivende.
Ili estos skribantaj. - De vil blive skrivende.
Ŝi estis skribonta. -

Med endelsen -o præsenterer vi personen, som udfører handlingen:

skribanto - en der skriver
skribinto - en der har skrevet
skribonto - en der vil skrive

Tillægsmåder kan også bruges som biord:

Skribante li pensis pri ŝi. - Skrivende tænkte han på hende.

Passive tillægsmåder

De passive tillægsmåder udtrykker egenskaben for den som bliver berørt af handlingen.

skribata - der bliver skrevet
skribita - der er blev skrevet
skribota - der vil blive skrevet
skribota - der vil blive skrevet
skribata letero - et brev der bliver skrevet
skribita letero - et brev der blev skrevet

La letero estas skribata de mi. - Brevet bliver skrevet af mig.
La letero estis skribata de ŝi. - Brevet var skrevet af hende.
La letero estis skribita de li. - Brevet var blevet skrevet af ham.

Korrelativer

Spørgeord og tilsvarende svareord er ordnet i et særligt system. Det består af fem forstavelser og ni efterstavelser, som kan kombineres på forskellige måder.

Forstavelse	Kort forklaring	Efterstavelse	Kort forklaring
ki-	Henførende, spørgende	-o	udefineret ting
ti-	Påpegende	-u	individ, bestemt ting
i-	Ubestemte	-a	egenskab
ĉi-	Sammenfattende	-el	måde
neni-	Nægtende	-e	sted
		-am	tid
		-al	grund
		-es	besiddelse

Tilsammen former de en tabel:

kio - hvad	tio - det, der	io - nogen, noget
kiu - hvem	tiu - den, det	iu - nogen, en eller anden
kia - hvordan, hvilken slags	stia - sådan, den slags	ia - en eller anden slags
kiel - hvorledes	tiel - således	iel - på en eller anden måde
kial - hvorfor	tial - derfor	ial - af en eller anden grund
kies - hvis	ties - dens, dets	ies - nogens, en eller andens
ĉio - alt	nenio - ingenting	
ĉiu - enhver	neniu - ingen	
ĉia - enhver slags	nenia - ingen slags	
ĉiel - på alle måder	neniel - på ingen måde	
ĉial - af enhver grund	nenial - af ingen grund	
ĉies - alles	nenies - ingens	

Ĉi

Ordet **cxĉi** udtrykker nærhed og bliver brugt sammen med *ti-* og *cxĉi-*ordene, enten før eller efter dem.

tiĉi / **ĉi tiĉi** - her

tiuĉi / **ĉi tiuĉi** - denne

ĉioĉi / **ĉi ĉioĉi** - alt dette her

Ajn

Ordet **ajĉn** betyder 'som helst':

kiam ajĉn - hvornår som helst

kiu ajĉn - hvem som helst

Relaterende ord

Ki-ordrene bliver også brugt som henførende ord.

Tio, **kion** li diris, estas bona. - det, **som** han sagde, er godt

La knabino, **kiu** staras tie. - pigen, **som** står dér

Ĝi estas granda **kiel** domo. - den er stor, **som** et hus

Orddannelse

En ordrod kan på Esperanto give flere forskellige ord ved tilføjelse af forskellige for- og efterstavelser. Det betyder, at man ikke behøver at lære så mange ord som på andre sprog.

En mulighed er at bruge de forskellige ordklasse-ender

skribo - skrift

skriba - skriftlig

skrib' **skribi** - at skrive

skribe - skrift

intereso - interesse

interesa - interessant

interesi' **interesi** - interessere

interese - interesse

Når man danner et sammensat ord, kan man undlade eller ikke undlade ordklasse-enderen fra det første ord, afhængig af hvilket, der er lettest at udtale.

skrib' + tabl' = skribotablo / skribtablo - skrivebord

Med forskellige forstavelser og efterstavelser kan man lave endnu flere ord af den samme ordrod. Se mere under **affikser**

For- og efterstavelser (Affikser)

Affikserne er meget vigtige på Esperanto. Der eksisterer 10 forstavelser og 32 efterstavelser.

Forstavelser

bo-	slægting ved ægteskab	patro - far	bopatro - svigerfar
dis-	i flere retninger	doni - give	disdoni - uddele
ek-	(pludselig) begynde	vidi - se	ekvidi - begynde med at se
eks-	daværende	reĝo - konge	eksreĝo - ekskonge
fi-	dårlig (mest om karakter)	domo - hus	fidomo - umoralsk hus
ge-	begge køn sammen	patro - far	gepatroj - forældre
mal-	slet ikke; omvendt; modsat	bona - god	malbona - dårlig
mis-	ikke rigtigt; forkert	uzi - bruge	misuzi - misbruge
pra-	noget gammelt eller forhistorisk eller om slægninge "olde-"	tempo - tid	pratempo - urtid
re-	igen, endnu engang; modsat retning	veni - komme	reveni - komme tilbage

Efterstavelser

-aĉ-	dårlig (specielt om kvalitet)	domo - hus	domaĉo - hytte
-ad-	fortsat eller gentagen handling	kanti - synge	katado - sang (at synge i længere tid)
-aj-	noget konkret	alta - høj	altaĵo - lille høj
-an-	medlem	Kristo - Kristus	kristano - kristen
-ar-	mange som en samling	arbo - træ	arbaro - skov
-ĉj-	danner mande-kælenavne (efter 2-5 bogstaver af navnet)	patro - far	paĉjo - kære far
-ebl-	er muligt	legi - læse	legebla - læselig

-ec- kvalitet som en abstrakt ide	rapida - hurtig	rapideco - hurtighed
-eg- meget stor; meget stærkt	varma - varm	varmega - brandvarm
-ej- sted	kuiri - at tilberede mad	kuirejo - køkken
-em- tilbøjelighed eller lyst	dormi - sove	dormema - søvnig
-end- man skal gøre	legi - læse	legenda - skal læses
-er- fragment, del af	sablo - sand	sablero - sandkorn
-estr- menneske som leder, regerer; er formand	lernejo - skole	lernejestro - rektor
-et- meget lille; meget svag	varma - varm	varmeta - lunken
-id- barn; afkom	hundo - hund	hundo - hundevalp
-ig- få noget/nogen til at gøre	labori - arbejde	laborigi - få til at arbejde
-iĝ- blive noget	ruĝa - rød	ruĝiĝi - blive rød
-il- instrument, redskab, middel	tranĉi - skære	tranĉilo - kniv
-in- angiver kvindelighed	knabo - dreng	knabino - pige
-ind- er godt at gøre, -værdig	legi - læse	leginda - læseværdig
-ing- noget, i hvilket man lægger det, for at bære det	glavo - sværd	glavingo - skede
-ism- tænkemåde, system	kristano - kristen	kristanismo - kristendom
-ist- profession	labori - arbejde	laboristo - arbejder
-nj- kvinde kælenavn (efter 2-5 bogstaver af navnet)	patrino - mor	panjo - kære mor
-obl- mængde; gange	du - to	duoblo - dobbelt
-on- del	du - to	duono - halvdel
-op- flere samtidig	du - to	duope - to og to
-uj- beholder	mono - penge	monujo - pung

-ul- levende væsen/menneske

juna - ung

junulo - ung mand

-um- angiver en ubestemt, men beslægtet betydning af rodordet

komuna - kommuniker
komunumo - kommune
e

Flere for- og efterstavelser kan bruges samtidig.

patro - far **bogepatroj** - svigerforældre

labori - arbejde **mallaborema** - doven

Flere for- og efterstavelser kan bruges alene.

ilo - værktøj

ekas - begynder, starter

Spørgeliste

- Hvilke fejl er hyppige på Esperanto?
- Hvornår bruges **-a** (adjektivform) og **-e** (biordsform)?
- Hvornår bruges **-igx-** og **-ig-**?
- Hvornår bruges **KUN**, **PER** og **PRI**?
- Hvornår bruges endelsen **-n**?
- Hvornår bruges verbumendelsen **-u**?
- Hvorledes bruges forholdsordene?

Hvilke fejl er hyppige på Esperanto?

Vi har lavet en liste af "hyppige fejl" og for hver fejl har vi tilføjetvi en rigtig sætning

Forkert sætning: Temas pri **io** libro.

Rigtig sætning: Temas pri **iu** libro.

Kort forklaring

Før et navneord (o-ord) kan der aldrig være "io", "tio" og "nenio", men derimod kan der godt være "iu", "tiu" og "neniu".

Forkert sætning: Mi havas **hundo**.

Rigtig sætning: Mi havas **hundon**.

Kort forklaring

Hvem har hvem? Mon "jeg" har hunden eller mon hunden har "mig"? Genstandsledet har altid endelsen -n. Se også Grammatik - Genstandsled.

Forkert sætning: Mi pensas pri **vin**.

Rigtig sætning: Mi pensas pri **vi**.

Kort forklaring

Efter "om" (og mange andre forholdsord) kan der ikke være -n. Se også Hvornår bruges endelsen -n?.

Forkert sætning: Okazas **nenion**.

Rigtig sætning: Okazas **nenio**.

Kort forklaring

Udsagnsordet "hænde" tager ikke genstandsled (ligesom "være" heller ikke gør det).

Forkert sætning: Ĉi jare.

Rigtig sætning: Ĉi-jare.

Kort forklaring

Når "cxi" relatere til et udsagnsord eller et tillægsord skal man sammenskrive med en bindestreg.

Forkert sætning: Ĉi-tie.

Rigtig sætning: Ĉi tie.

Kort forklaring

Når "cxi" relatere til en korrelativ skal man ikke sammenskrive med en bindestreg.

Forkert sætning: Mi **interesas** pri tio.

Rigtig sætning: Mi **interesiĝas** pri tio.

Kort forklaring

"interessere" er et transitivt udsagnsord og kræver genstandsled. Så det er muligt at sige "det interessere mig" men det er ikke muligt at sige "jeg interessere om det".

Forkert sætning: Mi volas fariĝi **instruiston**.

Rigtig sætning: Mi volas fariĝi **instruisto**.

Kort forklaring

Alle udsagnsord med efterstavelsen -igx- er intransitive og kan derfor ikke tage genstandsled.

Forkert sætning: Mi uzas tukon kiel **kovrilo**.

Rigtig sætning: Mi uzas tukon kiel **kovrilon**.

Kort forklaring

Hvis man siger "Jeg bruger en dug som dække." Det betyder at jeg bruger dugen på samme måde som dækket bruger dugen, men det giver igen mening.

Forkert sætning: Mi metas libron sur la **tablo**.

Rigtig sætning: Mi metas libron sur la **tablon**.

Kort forklaring

For at udtrykke bevægelse skan man bruge endelsen -n efter et forholdsord, som i sig selv kun betegner et sted. (Hvis man siger "Jeg lægger bogen på bordet.", betyder det at jeg er på bordet mens jeg lægger bogen.)

Forkert sætning: kilogramo **de** terpomoj

Rigtig sætning: kilogramo **da** terpomoj

Kort forklaring

Man bruger "da" før noget, hvis der forekommer et mængde-ord, som viser hvor meget der er af dette noget.

Forkert sætning: Kvin eŭro **po** persono.

Rigtig sætning: **Po** kvin erŭro por persono.

Kort forklaring

Ordet "po" skal altid være før antal-betegnelsen af den "omdelte ting".

Hvornår bruges -a (tillægsordsformen) og hvornår bruges -e (biordsformen)?

Forklaring

Tillægsord har endelsen **-a**. Tillægsord relaterer til navneord og indikerer kvalitet eller egenskab. Det svarer til spørgsmålet "kia?" og bøjes som navneordet, som det hører til.

Biord har endelsen **-e**. Det præciserer udsagnsord, tillægsord og andre biord efter tid, sted og omstændigheder osv. og svarer til spørgsmålene "kie?", "kiel?", "kiam?".

Forskellen på tillægsord og biord er, at et tillægsord kun kan relatere til et navneord (eller til et navneord og et udsagnsord samtidig), mens biord **IKKE** kan relatere til et navneord!

Eksempler

Ŝia rakonto estas **interesa**. - Hendes fortælling er interessant.

Ŝi rakontas **interese**. - Hun fortæller på en interessant måde.

Tio estas **bona**. - Det er godt.

Estas **bone**. - Det (abstrakt) er godt.

La ĉambro estas **varma**. - Rummet er varmt.

En la ĉambro estas **varme**. - I rummet er det varmt.

La koloro de ŝiaj haroj estas **bela**. - Farven på hendes hår er smuk.

Ĉi tie estas **tre bele**. - Her er det meget smukt.

Somere estis **tre varma vetero**. - Om sommeren var det meget varmt vejr.

Lia amiko estas **tute prava**. - Hans ven har helt ret.

Hvornår bruges -igx- og -ig-?

Forklaring

Transitivt verbum et verbum som kan have objekt, fx på dansk "give" er et transitivt verbum, mens "cykle" er ikke-transitivt. Eks. Man kan "give noget" eller "give noget til noget", men man kan ikke "cykle noget" eller "cykle noget til nogen".

Intransitivt verbum et verbum som ikke kan have objekt, fx på dansk "cykle" er et ikke-transitivt verbum, mens "give" er intransitivt. Eks. Man kan "give noget" eller "give noget til noget", men man kan ikke "cykle noget" eller "cykle noget til nogen".

Efterstavelsen **-ig-** er en typisk efterstavelse til verber. Den betyder "forårsage, ændre, gøre eller realisere noget". Roden, som står før efterstavelsen viser det, som verbets handling er rettet mod. Subjektet viser den der forårsager handlingen.

Verber med efterstavelsen **-ig-** er altid **transitive**, dvs. det bruges altid med objekt uden et forholdsord. Dette objekt svare til spørgsmålet "kion?" og i akusativ form dvs. har endelsen -n.

Ŝi **purigis** la plankon. - Hun vaskede gulvet.

Li **daŭrigis** sian laboron. - Han fortsatte sit arbejde.

Ŝi **dormigis** sian infanon. - Hun fik sit barn til at sove.

Ni **ordigis** la ĉambron. - Vi ordnede værelset.

La gepatroj **edzigis** lin, kiam li havis 16 jarojn. - Forældrene forlovede ham, da han var 16 år.

Efterstavelsen **-igx-** betyder "at overgå til den nye tilstand, ændres". Denne efterstavelse bruges

hovedsageligt til at forme verberne. Delen af ordet, som står foran efterstavelen **-igx-** viser resultatet af overgangen eller ændringen. Subjektet viser det, som ændres. Verbet med efterstavelen **-igx-** er altid **intransitivt**, dvs. efter det kan ALDRIG bruges altid et objekt uden et forholdsord, som svare til spørgsmålet "kion?"

Ĉiuj homoj finfine maljuni**igas**. - Alle mennesker bliver tilsidst gamle.

Hodiaŭ mi vek**igis** je la sepa horo - I dag vågnede jeg klokken syv.

La koncerto komenc**igis** ĝustatempe. - Koncerten begyndte rettidigt.

La pordo malferm**igis** mallaute. - Døren åbnedes stille.

Lia vizaĝo tre rug**igis** pro frosto. - Dit ansigt blev rødt på grund af frost.

Hvornår bruges KUN, PER og PRI?

Forklaring

KUN indikere følge og betyder "med, ikke uden, sammen, ikke særskilt, ikke spredt".

PER indikere middel, et redskab eller en ting, som en handling sker ved hjælp af, eller som man bruger for at nå et mål eller en resultat. -Betyder "per, ved hjælp af, med".

PRI indikere et emne eller det, som en handling handler om eller vedrøre, og betyder "om, vedrører, handler om"

Eksempler

Dividi edzinon **kun** sia najbaro. - At dele en kone med sin nabo.

Dudek dividite **per** kvar egalas kvin. - Tyve delt med fire er fem.

Pri tio mi ne volas disputi. - Om det vil jeg ikke skændes.

Pli bone ne disputi **kun** li **pri** tio. - Det er ikke at skændes med ham om det.

Oni vivas ne **kun** mono, sed **kun** persono. - Man lever ikke med penge, men med en person.

Per mono ne ĉion eblas aĉeti. - Ved hjælp af penge kan man ikke købe alt.

Ŝi **kun** sia edzo veturis **per** trajno. - Hun kørte med tog ledsaget af sin mand.

Li parolis **kun** sia amikino **pri** Esperanto **per** telefono. - Han talte med sin veninde om Esperanto per telefon.

Hvornår bruges endelsen -n?

Forklaring

På Esperanto indikerer man akkusativ med endelsen **-n**. Navneord, tillægsord, personlige stedord, korrelativer (som ender med -u, -o, -a og -e) og tillægsord med endelsen -e (som indikerer et sted) kan have denne endelse. Der skal bruges akkusativ i disse tilfælde:

1. for at vise et udsagnsords genstandsled. På Esperanto tillader det at skifte ordenes rækkefølge i en sætning uden at ændre betydningen.

Ŝi vidas **lin**. - Hun ser ham.

Ŝ**in** vidas li. - Han ser hende.

Li vidas **ŝin**. - Han ser hende.

Lin vidas ŝi. - Hun ser ham.

2. i stedet for forholdsord til at angive tid, mål osv.

Mi dormis **dum** unu horo. - Mi dormis unu **horon**. - Jeg sov en time.

En lundo mi vizitos vin. - **Lundon** mi vizitos vin. - På mandag vil jeg besøge dig.
En la 22-a de junio mi venos. - **La 22-an** de junio mi venos. - Den 22. juni vil jeg komme.
Mi estas **je** 20-metra distanco de vi. - Mi estas **20 metrojn** for de vi. - Jeg er 20 meter væk fra dig.
Li estas **je** du metroj alta. - **Li** estas **du metrojn** alta. - Han er to meter høj.

3. for at vise en bevægelses retning eller mål.

Mi kuras en la arbaro. - Jeg løber i skoven.

Mi kuras en la arbaron. - Jeg løber ind i skoven.

Mia amiko iras trans la strato. - Min ven går over på den anden side af gaden.

Mia amiko iras trans la straton. - Min ven han går over gaden.

Li saltas sur la tablo. - Han hopper på bordet.

Li saltas sur la tablon. - Han hopper op på bordet.

1. for at vise et udsagnsords genstandsled. På Esperanto tillader det at skifte ordenes rækkefølge i en sætning uden at ændre betydningen.

Mi estas hejme. - Jeg er hjemme.

Mi iras hejmen. - Jeg går hjem.

Vi estas tie. - Du er der.

Vi kuras tien. - Du løber derhen.

Akkusativ efter forholdsord

Der er forholdsord, som har to betydninger; med nominativ indikerer de stedet, hvor noget befinder sig og med akkusativ viser de målet, til hvilket noget bevæger sig. Sådanne forholdsord er: **sur, sub, en, apud, antaux, malantaux, post, inter, trans, ekster, super, cxirkaux, kontraux.**

sur la tablo - på bordet

sur la tablon - op på bordet

sub la domo - under huset

sub la domon - ind under huset

Men der er forholdsord, efter hvilke der aldrig bruges akkusativ: **al, gxis, de, el, da, pri, pro, por, per, kun, sen, je, dum, laux, malgraux,** og helst heller ikke med: **tra, preter.** Efter disse forholdsord bruges normalt grundformen **uden -n.**

pri la knabo - om drengen

al la urbo - til byen

kun mia amiko - med min ven

Vær opmærksom

Hvis et navneord har endelsen **-n**, så skal alle tillægsord, eje-stedord og korrelativer, som direkte vedrører navneordet, også have den samme endelse. Endelsen **-n** skrives også efter flertalsendelsen **-j**:

Mi aĉetis tiun grandan domon. - Jeg købte dette store hus.

Mi aĉetis tiujn tri grandajn domojn. - Jeg købte disse tre store huse.

Mi iras en mian belan domon. - Jeg går ind i mit smukke hus.

Mi promenis tre longan tempon. - Jeg spadserede i meget lang tid.

Mi promenis kelkajn tagojn. - Jeg gik i nogle tage.

lun belan tagon mi revenos. - En eller anden smuk dag vil jeg komme tilbage.

Vær opmærksom på anvendelsen af akkusativ, fordi tilføjelse af denne endelse **-n** kan helt ændre meningen af en sætning. Analyser disse sætninger:

Mi ŝatas manĝi tion pli ol vi. - Jeg kan bedre lide at spise dette end du kan.

Mi ŝatas manĝi tion pli ol vin. - Jeg kan bedre lide at spise dette end dig.
Mi amas ŝin same forte kiel vi. - Jeg elsker hende lige så stærkt som du gør.
Mi amas ŝin same forte kiel vin. - Jeg elsker hende lige så stærkt som dig.
Vi farbas la domon ruĝan. - Du farver huset, som er rødt.
Vi farbas la domon ruĝa.- Du farver huset rødt.

Hvornår bruges udsagnsord-endelsen -u?

Forklaring

Udsagnsord-endelsen **-u** viser i sig selv ikke handlingens tid, den bruges til at udtrykke en vilje (det er ligemeget om det handler om en ordre, en bøn eller et ønske).

Rakontu pri via vojaĝo! - Fortæl om din rejse!

Diru vian nomon! - Sig dit navn!

I ovenstående eksempler bruges udsagnsordene uden grundled, i sådanne tilfælde underforstår man andenpersons-stedordet **vi**.

Venu rapide! = **Venu vi rapide!** - Kom hurtigt!

Manĝu! = **Manĝu vi!** - Spis!

Estu kun mi! = **Vi estu kun mi!** - Vær med mig!

Kara, donu al mi tion. = **Kara, vi donu al mi tion.** - Kære, giv mig det.

Men at undlade stedordet **vi** kan kun lade sig gøre i hovedsætninger, i bisætninger skal man bruge det.

Legu la libron. - Læs bogen.

Mi volas, ke vi legu la libron. - Jeg vil have, at du læser bogen.

For de øvrige personer (anden og tredje), både i hovedsætninger og i bisætninger, skal man altid bruge udsagnsordet med det vedrørende stedord, ellers ville man tro, at det handler om andenperson.

Ni komencu! - Vi skal begynde!

Mi estu! - Jeg skal være!

Ĉu ni jam iru tien? - Skal vi allerede gå derhen?

Ili mem faru tion! - De skal selv gøre det!

Kiel mi komprenu tion? - Hvorledes skal jeg forstå det?

Ŝi aĉetu, kion ŝi bezonas. - Hun skal købe, hvad hun behøver.

Endelsen **-u** bruges også i bisætninger efter subjunktioner **ke** og **por ke**, hvis hovedsætningen på en eller anden måde viser vilje, mål o.l. Vær opmærksom på, at denne regel endda fungerer, når udsagnsordet i sætninger har en eller anden tid.

Ili volas, ke vi laboru. - De vil have, at vi skal arbejde.

Mi multe legos, por ke poste mi povu bone prelegi. - Jeg vil læse meget, for at jeg senere kan holde foredrag.

Skribu la leteron tuj, por ke ni sendu ĝin ĝustatempe. - Skriv brevet lige med det samme, for at vi skal kunne sende det rettidigt.

Ŝiaj gepatroj petis, ke li morgaŭ vizitu ilin. - Hendes forældre bad hende om, at hun i morgen skal besøge dem.

For at du bedre skal kunne forstå brugen af endelsen **-u** i bisætninger, vær da venlig at sammenligne disse sætninger:

Ŝi diris, ke ŝi venos morgaŭ. - Hun sagde, at hun vil komme i morgen.

Mi petis, ke ŝi venu morgaŭ. - Jeg bad hende om, at hun skal komme i morgen.

Mi ĝojas, ke vi bone fartas. - Jeg er glad for, at du har det godt.

Mi deziras, ke vi fartu bone. - Jeg ønsker, at du må have det godt.

Mi kuris tiel rapide, ke li ne povis kapti min. - Jeg løb så hurtigt, at han ikke kunne fange mig.

Mi volis kuri tiel rapide, ke li ne povu kapti min. - Jeg ville løbe så hurtigt, at han ikke skulle kunne fange mig.

Særskilt er det en god ide at have opmærksomhed på brugen af udsagnsordet **bonvolu**. Det bruges for at udtrykke viljen mere høfligt. Efter udsagnsordet **bonvolu** skal man altid bruge det efterfølgende udsagnsord i grundformen (at-formen).

Bonvolu sidi ĉi tie! - Vær venlig at sidde her!

Bonvolu veni morgaŭ - Vær venlig at komme i morgen!

Bonvolu esti ĝentila! - Vær venlig at være høflig!

Hvorledes er det rigtigt at bruge forholdsordene?

Forklaring

Korrelativerne *ki*-ordene bruges også som forholdsord (sammenbindende ord). De står i stedet for navneord og stedord i hovedsætningen, eller endda istedet for denne sætnings hele ide, og binder på den måde hovedsætningen til bisætningen, som de indleder.

Kiu

Det erstatter udtrykte substantiv eller stedord og bruges normalt som forklarede personer eller ting.

Mi vidis knabon, **kiu** manĝis torton. - Jeg så drengen, som spiste en kage.

Ŝi aĉetis la plej belan robon, **kiu** estis en la vendejo. - Hun købte den smukkeste kjole, som var i butikken.

Når **kiu** bruges som genstandsæd i bisætningen, tilføjes endelsen **-n**.

La filmo, **kiun** ni spektis hieraŭ, estis tre interesa. - Filmen, som vi så i går, var meget interessant.

Montru al mi la libron, **kiun** vi ĵus aĉetis. - Vis mig bogen, som du lige har købt.

Endelsen **-j** viser flertal.

Mi vidis knabojn, **kiuj** manĝis torton. - Jeg så drengene, som spiste en kage.

Montru al mi la librojn, **kiujn** vi ĵus aĉetis. - Vis mig bøgerne, som du lige har købt.

Kio

Det bruges til at erstatte ideen fra hovedsætningen eller til at præsentere en ubestemt sag.

Tio, pri **kio** li parolis, ŝajnis nekredebla. - Det, som han talte om, synes utroligt.

Mi tre bone scias, **kio** ĝojigas vin. - Jeg ved meget godt, hvad dig glæder dig.

Når **kio** bruges som genstandsæd i bisætningen, tilføjes endelsen **-n**.

Mi faros ĉion, **kion** mi povos. - Jeg vil gøre alt, hvad jeg kan.

Vi rakontis al mi ion, **kion** mi neniam forgesos. - Du fortalte mig noget, som jeg aldrig vil glemme.

Kies

Det indleder en bisætning, som viser besidelse og ejerskab.

Ĉi tien venos kantistoj, **kies** kantoj estas tre popularaj. - Hergen vil der komme sangere, hvis sange er meget populære.

La knabino, **kies** haroj estas tre belaj, venis al mia frato. - Pigen, hvis hår er meget smukt, kom til min bror.

Kiam

Det indleder en bisætning, som beskriver tid.

En tiu tempo, **kiam** mi manĝis, ŝi televidis. - På den tid, da jeg spiste, så hun fjernsyn.

Kiam mi venis al li, li dormis. - Da jeg kom til ham, som han.

Kie

Det indleder en bisætning, som beskriver et sted.

Mi volis resti tie, **kie** mi estis. - Jeg ville blive der, hvor jeg var.

Apud tiu loko, **kie** li loĝas, estas granda arbaro. - Ved siden af dette sted, hvor han bor, er en stor skov.

Det indleder en bisætning, som beskriver et sted.

En tiu loko, **kien** mi venis, estis multe da homoj. - På det sted, hvorhen jeg kom, var der mange mennesker.

Kia

Det indleder en bisætning, som beskriver en egenskab eller en kvalitet.

Li estis tia, **kia** mi volis, ke li estu. - Han var sådan, som jeg ville, at han skulle være.

Hodiaŭ ne estas tia bela tago, **kia** estis hieraŭ. - I dag er det ikke en smuk dag, som det var i går.

Når **kia** anvendes som genstandsæed i bisætningen, tilføjes endelsen **-n**.

Li manĝis tian bongustan viandon, **kian** li ankoraŭ neniam antaŭe manĝis. - Han spiste sådan noget lækkert kød, som han endnu aldrig havde spist.

Endelsen **-j** viser flertal.

Mi aŭskultis tiajn kantojn, **kiajn** mi kutime neniam aŭskultas. - Jeg hørte sådanne sange, som jeg normalt aldrig høre.

Kiel

Det indleder en bisætning, som beskriver en måde eller en grad.

Neniam estos tiel, **kiel** estis antaŭe. - Aldrig vil det blive således, som det var før.

Li volis nin helpi tiel, **kiel** li povis. - Han ville hjælpe os således, som han kunne.

Kiom

Det indleder en bisætning, som beskriver en mængde eller et mål.

Manĝu tiom multe, **kiom** vi volas. - Spil så meget, som du vil.

Mi donis al ili tiom da bombonoj, **kiom** mi havis. - Jeg gav dem så mange bolcher, som jeg havde.

Kial

Det indleder en bisætning, som beskriver en årsag eller et motiv.

Unu el la ĉefaj kaŭzoj, **kial** homoj lernas Esperanton, estas tio, ke ĝi estas facile lernebla. - En af de hovedårsagerne, til at folk lære Esperanto, er denne, at det er let at lære.